

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про пестициди і агрохімікати

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, N 14, ст.91)

{ Вводиться в дію Постановою ВР N [87/95-ВР](#) від 02.03.95,
ВВР, 1995, N 14, ст.92 }

{ Із змінами, внесеними згідно із Законами
N 1628-IV ([1628-15](#)) від 18.03.2004, ВВР, 2004, N 26, ст.362
N 3078-IV ([3078-15](#)) від 15.11.2005, ВВР, 2006, N 5-6, ст.74
N 141-V ([141-16](#)) від 14.09.2006, ВВР, 2006, N 43, ст.420
N 335-V ([335-16](#)) від 14.11.2006, ВВР, 2007, N 2, ст.10
N 2189-VI ([2189-17](#)) від 13.05.2010, ВВР, 2010, N 30, ст.394
N 2608-VI ([2608-17](#)) від 19.10.2010, ВВР, 2011, N 11, ст.69
N 4769-VI ([4769-17](#)) від 17.05.2012
N 5456-VI ([5456-17](#)) від 16.10.2012 - зміни набирають чинності
з 18.11.2012, крім положень, які стосуються передачі повноважень
від територіальних органів центрального органу виконавчої влади,
що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері
охорони навколишнього природного середовища, обласним, Київській,
Севастопольській міським державним адміністраціям, органам
виконавчої влади Автономної Республіки Крим, які набирають
чинності з 18.05.2013 - див. пункт 1 розділу II Закону N 5456-VI
від 16.10.2012 }

{ У тексті Закону слова "Укрдержхімкомісія" та "Міністерство
охорони навколишнього природного середовища та ядерної
безпеки України" в усіх відмінках замінено словами
"спеціально уповноважений центральний орган виконавчої
влади з питань охорони навколишнього природного середовища"
у відповідному відмінку згідно із Законом N 1628-IV
([1628-15](#)) від 18.03.2004 }

{ У тексті Закону слова "спеціально уповноважений центральний
орган виконавчої влади з питань охорони навколишнього
природного середовища", "спеціально уповноважений центральний
орган виконавчої влади з питань аграрної політики",
"спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади
з питань охорони здоров'я" в усіх відмінках замінено
відповідно словами "центральний орган виконавчої влади, що
реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього
природного середовища", "центральний орган виконавчої влади,
що реалізує державну аграрну політику", "центральний орган
виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері
санітарного та епідемічного благополуччя населення" у
відповідному відмінку згідно із Законом N 5456-VI ([5456-17](#))
від 16.10.2012 }

Цей Закон регулює правові відносини, пов'язані з державною
реєстрацією, виробництвом, закупівлею, транспортуванням,
зберіганням, торгівлею та безпечним для здоров'я людини і
навколишнього природного середовища застосуванням пестицидів і
агрохімікатів, визначає права і обов'язки підприємств, установ,

організацій та громадян, а також повноваження органів виконавчої влади і посадових осіб у цій сфері.

{ Преамбула із змінами, внесеними згідно із Законами N 1628-IV ([1628-15](#)) від 18.03.2004, N 5456-VI ([5456-17](#)) від 16.10.2012 }

Р о з д і л І

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

У цьому Законі терміни вживаються у такому значенні:

пестициди - токсичні речовини, їх сполуки або суміші речовин хімічного чи біологічного походження, призначені для знищення, регуляції та припинення розвитку шкідливих організмів, внаслідок діяльності яких вражаються рослини, тварини, люди і завдається шкоди матеріальним цінностям, а також гризунів, бур'янів, деревної, чагарникової рослинності, засмічуючих видів риби;

агрохімікати - органічні, мінеральні і бактеріальні добрива, хімічні меліоранти, регулятори росту рослин та інші речовини, що застосовуються для підвищення родючості ґрунтів, урожайності сільськогосподарських культур і поліпшення якості рослинницької продукції;

технічні засоби застосування пестицидів і агрохімікатів - спеціальні машини, механізми та пристрої для обробки об'єктів пестицидами та внесення органічних і мінеральних добрив;

залишкові кількості - вміст діючої речовини пестицидів і агрохімікатів, їх похідні і продукти перетворення в живих системах (метаболіти) і у навколишньому природному середовищі;

регламенти застосування - сукупність вимог щодо застосування пестицидів і агрохімікатів;

паспортизація об'єкта - документальне засвідчення наявності належних умов для роботи з пестицидами і агрохімікатами;

агрохімічний паспорт земельної ділянки (поля) - документ, що містить дані щодо агрохімічної характеристики ґрунтів і стану їх забруднення токсичними речовинами та радіонуклідами;

агрохімічне обстеження - обов'язкове суцільне обстеження сільськогосподарських угідь з метою державного контролю за зміною показників родючості і забрудненням ґрунтів;

захист рослин - комплекс заходів щодо попередження, зменшення втрат врожаю сільськогосподарських культур від шкідників, хвороб і бур'янів;

спеціальні сировинні зони - регіони або окремі господарства, що відповідають умовам виробництва продукції рослинництва і тваринництва, придатної для виготовлення продуктів дитячого та дієтичного харчування;

регулятори росту рослин - хімічні речовини, які впливають на процеси росту і розвитку рослин; (Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом N 1628-IV ([1628-15](#)) від 18.03.2004)

фальсифіковані пестициди і агрохімікати - продукція, яка не відповідає встановленим вимогам, що висуваються до пестицидів і агрохімікатів, у тому числі вимогам щодо маркування та пакування, розміщення інформації про товар на його упаковці тощо, та/або продукція, на упаковці якої зареєстрований знак для товарів та послуг використано з порушенням прав власника. { Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом N 141-V ([141-16](#)) від 14.09.2006 }

Стаття 2. Законодавство України про пестициди і агрохімікати

Законодавство України про пестициди і агрохімікати складається з цього Закону та інших актів законодавства, прийнятих

відповідно до нього.

Стаття 3. Основні принципи державної політики у сфері діяльності, пов'язаної з пестицидами і агрохімікатами

Основними принципами державної політики у сфері діяльності, пов'язаної з пестицидами і агрохімікатами, є:

пріоритетність збереження здоров'я людини і охорони навколишнього природного середовища по відношенню до економічного ефекту від застосування пестицидів і агрохімікатів;

державна підконтрольність їх ввезення на митну територію України, реєстрації, виробництва, зберігання, транспортування, торгівлі і застосування;

обґрунтованість їх застосування;

мінімалізація використання пестицидів за рахунок впровадження біологічного землеробства та інших екологічно безпечних, нехімічних методів захисту рослин;

безпечність для здоров'я людини та навколишнього природного середовища під час їх виробництва, транспортування, зберігання, випробування і застосування за умови дотримання вимог, встановлених державними стандартами, санітарними нормами, регламентами та іншими нормативними документами; { Абзац шостий статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2189-VI ([2189-17](#)) від 13.05.2010 }

єдність державної політики щодо діяльності, пов'язаної з пестицидами і агрохімікатами.

{ Стаття 3 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1628-IV ([1628-15](#)) від 18.03.2004 }

Р о з д і л І І

ДЕРЖАВНІ ВИПРОБУВАННЯ ТА ДЕРЖАВНА РЕЄСТРАЦІЯ ПЕСТИЦИДІВ, АГРОХІМІКАТИВ І ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ

Стаття 4. Вимоги до пестицидів і агрохімікатів

Пестициди і агрохімікати вітчизняного, а також іноземного виробництва, що завозяться для використання на територію України, повинні відповідати таким вимогам:

висока біологічна ефективність щодо цільового призначення;

безпечність для здоров'я людини та навколишнього природного середовища за умови дотримання регламентів їх застосування;

відповідність державним стандартам, санітарним нормам та іншим нормативним документам.

Забороняються ввезення на митну територію України (крім дослідних партій, що використовуються для державних випробувань та наукових досліджень), виробництво (крім виробництва для експорту та виробництва дослідних партій, що використовуються для державних випробувань, науково-технологічних досліджень та випробувань), торгівля, застосування та рекламування пестицидів і агрохімікатів до їх державної реєстрації. (Частина друга статті 4 в редакції Закону N 1628-IV ([1628-15](#)) від 18.03.2004)

Ввезення на митну територію України незареєстрованих пестицидів і агрохімікатів, що використовуються для державних випробувань та наукових досліджень, у науково обґрунтованих обсягах здійснюється відповідно до планів державних випробувань і наукових досліджень, а також обробленого ними насінневого (посадкового) матеріалу - за дозволом, що видається центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища ([z1227-06](#)), погодженим із центральним органом виконавчої влади, що реалізує

державну політику у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення, в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України ([288-96-п](#)).
{ Частина третя статті 4 в редакції Закону N 1628-IV ([1628-15](#)) від 18.03.2004 }

Використання залишків пестицидів і агрохімікатів, термін реєстрації яких закінчився, проводиться протягом двох років за дозволом центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, погодженим із центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення, та центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну аграрну політику.
{ Статтю 4 доповнено абзацом згідно із Законом N 1628-IV ([1628-15](#)) від 18.03.2004 }

Обов'язковою умовою завезення та застосування незареєстрованих в Україні пестицидів для цих цілей є документальне підтвердження їх використання в країні, де вони виробляються.

Стаття 5. Організація державних випробувань пестицидів і агрохімікатів

Державні випробування пестицидів і агрохімікатів вітчизняного та іноземного виробництва проводяться з метою біологічної, токсиколого-гігієнічної та екологічної оцінки і розроблення регламентів їх застосування.

Державні випробування пестицидів і агрохімікатів проводяться на підприємствах, в установах і організаціях за рішенням центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, в порядку ([295-96-п](#)), затвердженому Кабінетом Міністрів України.

Стаття 6. Проведення державних випробувань пестицидів і агрохімікатів

Державні випробування пестицидів і агрохімікатів проводяться у два етапи: польові і виробничі.

Метою польових випробувань є встановлення або підтвердження біологічної ефективності нових пестицидів і агрохімікатів порівняно з тими, що застосовуються, розроблення тимчасових регламентів їх застосування та поглиблене вивчення препаративних форм. (Частина друга статті 6 в редакції Закону N 1628-IV ([1628-15](#)) від 18.03.2004)

Сільськогосподарська продукція, отримана в результаті проведення польових випробувань пестицидів і агрохімікатів з новою діючою речовиною, підлягає знищенню з додержанням вимог санітарних правил щодо безпеки для здоров'я людини та охорони навколишнього природного середовища.

Виробничі випробування проводяться з метою підтвердження біологічної ефективності пестицидів і агрохімікатів у різних зонах України, уточнення та обґрунтування регламентів і способів їх застосування, санітарно-гігієнічних і екологічних нормативів, розроблення та модифікації методик визначення залишкових кількостей цих пестицидів і агрохімікатів та їх небезпечних метаболітів. (Частина четверта статті 6 в редакції Закону N 1628-IV ([1628-15](#)) від 18.03.2004)

(Стаття 6 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1628-IV ([1628-15](#)) від 18.03.2004)

Стаття 7. Державна реєстрація пестицидів і агрохімікатів

Державній реєстрації підлягають препаративні форми пестицидів і агрохімікатів.

Державна реєстрація пестицидів і агрохімікатів здійснюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, на платній основі в порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України, на підставі позитивних результатів випробувань та матеріалів досліджень.

{ Частина друга статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом N 4769-VI ([4769-17](#)) від 17.05.2012 }

Обов'язковою умовою державної реєстрації пестицидів та агрохімікатів є наявність відповідної документації щодо їх безпечного застосування, включаючи позитивний висновок державної санітарно-епідеміологічної експертизи, методик визначення залишкових кількостей пестицидів і агрохімікатів у сільськогосподарській продукції, кормах, харчових продуктах, ґрунті, воді, повітрі.

{ Частина третя статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1628-IV ([1628-15](#)) від 18.03.2004 }

У разі державної реєстрації пестицидів чи агрохімікатів в Україні забороняється протягом десяти років з дати такої реєстрації використовувати інформацію, що міститься в документації (дос'є) щодо безпечного застосування цих пестицидів, агрохімікатів, без дозволу суб'єкта господарювання, за зверненням якого здійснено реєстрацію.

{ Статтю 7 доповнено частиною згідно із Законом N 335-V ([335-16](#)) від 14.11.2006 }

Після державної реєстрації пестицидів та агрохімікатів органи, що здійснюють державний контроль за їх застосуванням, забезпечуються в порядку ([228-96-п](#)), встановленому Кабінетом Міністрів України, стандартними зразками пестицидів і агрохімікатів, методиками визначення їх залишкових кількостей.

Пестициди і агрохімікати реєструються терміном до десяти років. Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, може встановити повну або тимчасову заборону на застосування пестицидів і агрохімікатів в разі надходження нових, раніше невідомих, даних про їх небезпеку. В окремих випадках, у зв'язку з санітарно-епідемічною та природоохоронною ситуацією в країні (регіоні), центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення, та центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, вправі обмежити аж до припинення у встановленому порядку всі види діяльності з пестицидами і агрохімікатами.

{ Частина статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1628-IV ([1628-15](#)) від 18.03.2004 }

Після закінчення терміну реєстрації пестицидів і агрохімікатів проводиться їх перереєстрація на платній основі в порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України.

{ Частина сьома статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом N 4769-VI ([4769-17](#)) від 17.05.2012 }

Перелік пестицидів і агрохімікатів, дозволених для використання, регламенти їх застосування та щорічні доповнення до нього ведуться центральним органом виконавчої влади, що реалізує

державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища в порядку, передбаченому Кабінетом Міністрів України.

Державна реєстрація пестицидів і агрохімікатів є підставою для здійснення державного контролю шляхом запровадження санітарних заходів (процедур експертизи, інспектування, сертифікації та ухвалення) щодо наявності в харчових продуктах дозволеної центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я, кількості залишків пестицидів і агрохімікатів у харчових продуктах, що реалізуються на ринку України.

{ Статтю 7 доповнено частиною згідно із Законом N 141-V ([141-16](#)) від 14.09.2006; із змінами, внесеними згідно із Законом N 5456-VI ([5456-17](#)) від 16.10.2012 }

{ Стаття 7 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1628-IV ([1628-15](#)) від 18.03.2004 }

Стаття 8. Державні випробування та державна реєстрація технічних засобів застосування пестицидів і агрохімікатів

Серійне виробництво, закупівля та експлуатація технічних засобів застосування пестицидів і агрохімікатів дозволяється лише після їх державної реєстрації.

Допускається державна реєстрація технічних засобів застосування пестицидів і агрохімікатів, які забезпечують належну якість технологічних операцій, запобігають заподіяння шкоди здоров'ю осіб, які безпосередньо працюють з ними, та населення, а також забрудненню навколишнього природного середовища.

Державні випробування і реєстрація технічних засобів застосування пестицидів і агрохімікатів проводяться уповноваженим органом та в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Технічні засоби застосування пестицидів і агрохімікатів, що отримали позитивну оцінку за наслідками державних випробувань, заносяться до державного реєстру технічних засобів застосування пестицидів і агрохімікатів. Порядок ведення державного реєстру визначається Кабінетом Міністрів України.

У разі зміни конструкції технічного засобу застосування пестицидів і агрохімікатів він підлягає обов'язковій перереєстрації.

Технічні засоби застосування пестицидів і агрохімікатів підлягають обов'язковій сертифікації.

Р о з д і л III

**ВИМОГИ ДО ВИРОБНИЦТВА, ТРАНСПОРТУВАННЯ,
ТОРГІВЛІ, ЗБЕРІГАННЯ, ЗАСТОСУВАННЯ,
УТИЛІЗАЦІЇ, ЗНИЩЕННЯ ТА ЗНЕШКОДЖЕННЯ
ПЕСТИЦИДІВ І АГРОХІМІКАТІВ**

{ Назва розділу III із змінами, внесеними згідно із Законом N 1628-IV ([1628-15](#)) від 18.03.2004 }

Стаття 9. Діяльність, пов'язана з виробництвом і торгівлею пестицидами та агрохімікатами

{ Назва статті 9 в редакції Законів N 1628-IV ([1628-15](#)) від 18.03.2004, N 2608-VI ([2608-17](#)) від 19.10.2010 }

Господарська діяльність у сфері торгівлі пестицидами та агрохімікатами (тільки регуляторами росту рослин) провадиться на підставі ліцензії в порядку, встановленому законом.
{ Частина перша статті 9 в редакції Законів N 1628-IV ([1628-15](#)) від 18.03.2004, N 2608-VI ([2608-17](#)) від 19.10.2010 }

Ліцензії на торгівлю пестицидами та агрохімікатами (тільки регуляторами росту рослин) видають органи виконавчої влади, визначені Кабінетом Міністрів України.
{ Частина друга статті 9 в редакції Законів N 1628-IV ([1628-15](#)) від 18.03.2004, N 2608-VI ([2608-17](#)) від 19.10.2010; із змінами, внесеними згідно із Законом N 5456-VI ([5456-17](#)) від 16.10.2012 }

Ведення балансу потреби і надходження до України пестицидів і агрохімікатів здійснює центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну аграрну політику. Координацію виробництва, закупівлі, обсягів і асортименту пестицидів і агрохімікатів здійснює центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну аграрну політику, за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення, та центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Ввезення громадянами на митну територію України зареєстрованих пестицидів і агрохімікатів дозволяється в обсягах, необхідних для особистого використання.

Екологічний ризик діяльності, пов'язаної з ввезенням на територію України пестицидів і агрохімікатів, їх транспортуванням та використанням, підлягає обов'язковому страхуванню в порядку, визначеному актами законодавства України.
{ Стаття 9 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1628-IV ([1628-15](#)) від 18.03.2004 }

Стаття 10. Вимоги до пакування та маркування

{ Назва статті 10 в редакції Закону N 2189-VI ([2189-17](#)) від 13.05.2010 }

Пестициди і агрохімікати, що використовуються в Україні, пакуються і маркуються відповідно до чинного законодавства.
{ Частина перша статті 10 в редакції Закону N 2189-VI ([2189-17](#)) від 13.05.2010 }

Кожна товарна одиниця повинна супроводжуватися рекомендацією щодо її застосування із зазначенням культур та об'єктів, для оброблення яких призначено пестициди і агрохімікати, способів, норм і кратності використання, термінів вичікування (для пестицидів), заборони та обмеження на застосування, способів і засобів знешкодження пестицидів та агрохімікатів, а також заходів безпеки під час роботи, транспортування і зберігання, ліквідації аварійних ситуацій та їх наслідків, заходів подання першої медичної допомоги у разі отруєння.
{ Частина друга статті 10 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2189-VI ([2189-17](#)) від 13.05.2010 }

Розфасування пестицидів і агрохімікатів може здійснюватися лише за наявності дозволу його виробника або власника знака для товарів і послуг.
{ Статтю 10 доповнено частиною згідно із Законом N 1628-IV ([1628-15](#)) від 18.03.2004 }

Пестициди і агрохімікати і пакування іноземного виробництва, що ввозяться на територію України, повинні супроводжуватися даними про технологію їх знешкодження та утилізацію.
{ Частина четверта статті 10 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2189-VI ([2189-17](#)) від 13.05.2010 }

Сертифікація пестицидів і агрохімікатів на відповідність вимогам державних стандартів та інших нормативних документів з стандартизації здійснюється в державній системі сертифікації УкрСЕПРО.
{ Стаття 10 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1628-IV ([1628-15](#)) від 18.03.2004 }

Стаття 11. Загальні вимоги до транспортування, зберігання, застосування, утилізації, знищення та знешкодження пестицидів і агрохімікатів та торгівлі ними

Транспортування, зберігання, застосування, утилізація, знищення та знешкодження пестицидів і агрохімікатів та торгівля ними здійснюються відповідно до вимог, встановлених чинним законодавством, санітарними правилами транспортування, зберігання і застосування пестицидів і агрохімікатів та іншими нормативними актами.

Особи, діяльність яких пов'язана з транспортуванням, зберіганням, застосуванням пестицидів і агрохімікатів та торгівлею ними, повинні мати допуск (посвідчення) на право роботи із зазначеними пестицидами і агрохімікатами. Порядок ([746-95-п](#)) одержання такого допуску визначається Кабінетом Міністрів України.

Продаж населенню пестицидів і агрохімікатів здійснюється у дрібнофасованому вигляді та з обов'язковою наявністю інструкції щодо безпечного їх застосування. (Частина третя статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1628-IV ([1628-15](#)) від 18.03.2004)

Господарська діяльність у сфері зберігання та застосування пестицидів і агрохімікатів підлягає обов'язковому страхуванню, умови та порядок якого визначаються законодавством. (Статтю 11 доповнено частиною четвертою згідно із Законом N 1628-IV ([1628-15](#)) від 18.03.2004)
(Стаття 11 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1628-IV ([1628-15](#)) від 18.03.2004)

Стаття 12. Порядок застосування пестицидів і агрохімікатів

При застосуванні пестицидів і агрохімікатів здійснюється комплекс заходів відповідно до регламентів, встановлених для певної ґрунтово-кліматичної зони, з урахуванням попереднього агрохімічного обстеження ґрунтів, даних агрохімічного паспорта земельної ділянки (поля) і стану посівів, діагностики мінерального живлення рослин, прогнозу розвитку шкідників і хвороб.

Переліки пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні, у тому числі для роздрібно торгівлі та для застосування авіаційним методом, затверджуються центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення, та центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну аграрну політику.

{ Частина друга статті 12 в редакції Закону N 1628-IV ([1628-15](#)) від 18.03.2004 }

Стаття 13. Особливості застосування пестицидів і агрохімікатів

Застосування пестицидів і агрохімікатів на землях природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення здійснюється відповідно до законодавства.

На території, що зазнала радіоактивного забруднення, а також у зонах надзвичайних екологічних ситуацій застосування пестицидів і агрохімікатів обмежується в порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної аграрної політики.

{ Частина друга статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5456-VI ([5456-17](#)) від 16.10.2012 }

У спеціальних сировинних зонах, призначених для вирощування продукції для дитячого і дієтичного харчування, пестициди і агрохімікати застосовуються за спеціальними технологіями, які забезпечують одержання продукції, що відповідає санітарно-гігієнічним вимогам до дитячого та дієтичного харчування.

{ Стаття 13 в редакції Закону N 1628-IV ([1628-15](#)) від 18.03.2004 }

Стаття 14. Державний облік пестицидів та агрохімікатів

Підприємства, установи і організації зобов'язані вести облік наявності та використання пестицидів і агрохімікатів та надавати інформацію органам, що ведуть державний облік.

Порядок державного обліку наявності та використання пестицидів і агрохімікатів ([881-95-п](#)), обсяги інформації та органи, яким така інформація подається, визначаються Кабінетом Міністрів України.

Посадові особи несуть відповідальність за розголошення інформації, що стала відома їм внаслідок виконання службових обов'язків і яка охороняється відповідно до чинного законодавства.

Стаття 15. Вилучення, утилізація, знищення та знешкодження непридатних або заборонених до використання пестицидів

Непридатні або заборонені до використання пестициди і агрохімікати, пакування від них підлягають вилученню, утилізації, знищенню та знешкодженню в порядку ([354-96-п](#)), що встановлюється Кабінетом Міністрів України.

{ Стаття 15 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2189-VI ([2189-17](#)) від 13.05.2010 }

Р о з д і л І V

РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ, ЗДІЙСНЕННЯ
ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ І ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ
ЗА ДОДЕРЖАННЯМ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ПЕСТИЦИДИ
І АГРОХІМІКАТИ

Стаття 16. Органи, що реалізують державну політику у сфері діяльності, пов'язаної з пестицидами і

агрохімікатами

Державна політика у сфері діяльності, пов'язаної з пестицидами і агрохімікатами, реалізується Кабінетом Міністрів України, центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної аграрної політики, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну аграрну політику, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення, та іншими органами виконавчої влади відповідно до їх компетенції.

{ Стаття 16 в редакції Закону N 1628-IV ([1628-15](#)) від 18.03.2004; текст статті 16 в редакції Закону N 5456-VI ([5456-17](#)) від 16.10.2012 }

Стаття 16-1. Компетенція центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, у сфері діяльності, пов'язаної з пестицидами і агрохімікатами

{ Назва статті 16-1 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5456-VI ([5456-17](#)) від 16.10.2012 }

До компетенції центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, у сфері діяльності, пов'язаної з пестицидами і агрохімікатами, належить:

{ Абзац другий частини першої статті 16-1 виключено на підставі Закону N 5456-VI ([5456-17](#)) від 16.10.2012 }

{ Абзац третій частини першої статті 16-1 виключено на підставі Закону N 5456-VI ([5456-17](#)) від 16.10.2012 }

{ Абзац четвертий частини першої статті 16-1 виключено на підставі Закону N 5456-VI ([5456-17](#)) від 16.10.2012 }

розробка та затвердження за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення, методик визначення відповідності пестицидів і агрохімікатів сертифікатам якості та методичних вказівок визначення вмісту залишкових кількостей пестицидів у воді, ґрунті та сільськогосподарській продукції.

{ Абзац шостий частини першої статті 16-1 виключено на підставі Закону N 5456-VI ([5456-17](#)) від 16.10.2012 }

{ Абзац сьомий частини першої статті 16-1 виключено на підставі Закону N 5456-VI ([5456-17](#)) від 16.10.2012 }

{ Абзац восьмий частини першої статті 16-1 виключено на підставі Закону N 5456-VI ([5456-17](#)) від 16.10.2012 }

До компетенції центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, можуть належати й інші види діяльності, пов'язаної з пестицидами і агрохімікатами, відповідно до закону.

{ Закон доповнено статтею 16-1 згідно із Законом N 1628-IV ([1628-15](#)) від 18.03.2004; текст статті 16-1 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5456-VI ([5456-17](#)) від 16.10.2012 }

Стаття 16-2. Компетенція центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну аграрну політику, у сфері діяльності, пов'язаної з пестицидами і агрохімікатами

До компетенції центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну аграрну політику, у сфері діяльності, пов'язаної з пестицидами і агрохімікатами, належить:

визначення потреби (обсягів та асортименту) у пестицидах і агрохімікатах, координація їх виробництва для внутрішнього ринку;

погодження переліків пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні;

здійснення державного контролю за вмістом залишкових кількостей пестицидів, агрохімікатів та важких металів у поверхневих водах, призначених для сільськогосподарських потреб, ґрунті на землях сільськогосподарського призначення, кормах, а також у сільськогосподарській продукції та сировині;

реєстрація технічних засобів застосування пестицидів та агрохімікатів. { Частина першу статті 16-2 доповнено абзацом п'ятим згідно із Законом N 5456-VI ([5456-17](#)) від 16.10.2012 }

До компетенції центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну аграрну політику, можуть належати й інші види діяльності, пов'язаної з пестицидами і агрохімікатами, відповідно до закону.

(Закон доповнено статтею 16-2 згідно із Законом N 1628-IV ([1628-15](#)) від 18.03.2004)

Стаття 16-3. Компетенція центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення, у сфері діяльності, пов'язаної з пестицидами і агрохімікатами

До компетенції центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення, у сфері діяльності, пов'язаної з пестицидами і агрохімікатами, належить:

{ Абзац другий частини першої статті 16-3 виключено на підставі Закону N 5456-VI ([5456-17](#)) від 16.10.2012 }

проведення державної санітарно-епідеміологічної експертизи планів державних випробувань пестицидів і агрохімікатів, матеріалів реєстрації пестицидів і агрохімікатів;

погодження планів державних випробувань пестицидів і агрохімікатів та переліків пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні;

здійснення державного нагляду за додержанням підприємствами, установами, організаціями всіх форм власності та громадянами державних санітарних норм і правил, гігієнічних нормативів і регламентів безпечного виробництва, транспортування, зберігання, застосування пестицидів і агрохімікатів, за вмістом залишкової кількості пестицидів і агрохімікатів у харчових продуктах та продовольчій сировині, у тому числі імпортованих, лікарських травах, водних об'єктах, воді, що використовується для господарсько-питного постачання, купання, спортивних занять, організованого відпочинку та з лікувальною метою, лікувальних грязях, ґрунтах, на землях населених пунктів, оздоровчого та рекреаційного призначення, у повітрі робочої зони;

наукове обґрунтування та розроблення гігієнічних нормативів і регламентів безпечного застосування пестицидів і агрохімікатів; { Абзац шостий частини першої статті 16-3 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5456-VI ([5456-17](#)) від 16.10.2012 }

погодження дозволів на ввезення та застосування незареєстрованих пестицидів і агрохімікатів, а також дозволів на виготовлення та використання дослідних партій пестицидів і агрохімікатів вітчизняного виробництва;

визначення переліку установ, які проводять токсиколого-гігієнічні (медико-біологічні) дослідження пестицидів і агрохімікатів;

проведення арбітражних досліджень щодо токсиколого-гігієнічної оцінки пестицидів і агрохімікатів, умов їх безпечного застосування.

До компетенції центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення, можуть належати й інші види діяльності, пов'язаної з пестицидами і агрохімікатами, відповідно до закону. { Закон доповнено статтею 16-3 згідно із Законом N 1628-IV ([1628-15](#)) від 18.03.2004 }

Стаття 16-4. Компетенція центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, у сфері діяльності, пов'язаної з пестицидами і агрохімікатами

До компетенції центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, у сфері діяльності, пов'язаної з пестицидами і агрохімікатами, належить:

організація державних випробувань пестицидів і агрохімікатів вітчизняного та іноземного виробництва, формування і затвердження плану їх проведення;

проведення державної екологічної експертизи матеріалів, поданих для реєстрації пестицидів і агрохімікатів;

здійснення в установленому порядку державної реєстрації пестицидів і агрохімікатів;

затвердження переліків пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні;

видача дозволів на ввезення на митну територію України незареєстрованих пестицидів і агрохімікатів, що використовуються для проведення державних випробувань та наукових досліджень, обробленого ними насінневого (садивного) матеріалу, на використання залишків пестицидів і агрохімікатів, термін реєстрації яких закінчився.

До компетенції центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, можуть належати також інші види діяльності, пов'язаної з пестицидами і агрохімікатами, відповідно до закону.
{ Закон доповнено статтею 16-4 згідно із Законом N 5456-VI ([5456-17](#)) від 16.10.2012 }

Стаття 16-5. Компетенція центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я, у сфері діяльності, пов'язаної з пестицидами і агрохімікатами

До компетенції центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я, у сфері діяльності, пов'язаної з пестицидами і агрохімікатами, належить:

встановлення санітарно-гігієнічних вимог до транспортування, зберігання та застосування пестицидів і агрохімікатів;

затвердження гігієнічних нормативів і регламентів безпечного застосування пестицидів і агрохімікатів.

До компетенції центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я, можуть належати також інші види діяльності, пов'язаної з пестицидами і агрохімікатами, відповідно до закону.
{ Закон доповнено статтею 16-5 згідно із Законом N 5456-VI ([5456-17](#)) від 16.10.2012 }

Стаття 16-6. Компетенція центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної аграрної політики, у сфері діяльності, пов'язаної з пестицидами і агрохімікатами

До компетенції центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної аграрної політики, у сфері діяльності, пов'язаної з пестицидами і агрохімікатами, належить:

затвердження програми навчання працівників, робота яких пов'язана з організацією та безпосередньо проведенням робіт із транспортування, зберігання, застосування, торгівлі пестицидами і агрохімікатами;

затвердження порядку застосування пестицидів і агрохімікатів на території, що зазнала радіоактивного забруднення, а також у зоні надзвичайної екологічної ситуації.

До компетенції центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної аграрної політики, можуть належати також інші види діяльності, пов'язаної з пестицидами і агрохімікатами, відповідно до закону.

{ Закон доповнено статтею 16-6 згідно із Законом N 5456-VI ([5456-17](#)) від 16.10.2012 }

Стаття 16-7. Компетенція центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, у сфері діяльності, пов'язаної з пестицидами і агрохімікатами

До компетенції центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, у сфері діяльності, пов'язаної з пестицидами і агрохімікатами, належить здійснення державного нагляду (контролю) за поведінням з пестицидами і агрохімікатами.

До компетенції центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, можуть належати також інші види діяльності, пов'язаної з пестицидами і агрохімікатами, визначені законами України та покладені на нього Президентом України.

{ Закон доповнено статтею 16-7 згідно із Законом N 5456-VI ([5456-17](#)) від 16.10.2012 }

Стаття 17. Права посадових осіб, які здійснюють державний нагляд і державний контроль за додержанням законодавства про пестициди і агрохімікати

Посадові особи органів виконавчої влади, які здійснюють державний нагляд та державний контроль у сфері діяльності з пестицидами і агрохімікатами, в межах компетенції, передбаченої законами, мають право: { Абзац перший частини першої статті 17 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5456-VI ([5456-17](#)) від 16.10.2012 }

вимагати від підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності і громадян, діяльність яких пов'язана з виробництвом, транспортуванням, зберіганням, застосуванням пестицидів і агрохімікатів і торгівлею ними, додержання законодавства про пестициди і агрохімікати;

безперешкодно відвідувати підприємства, установи і організації незалежно від форм власності, діяльність яких пов'язана з виробництвом, транспортуванням, зберіганням, застосуванням пестицидів і агрохімікатів і торгівлею ними, інші підконтрольні об'єкти з метою перевірки додержання законодавства про пестициди і агрохімікати і відбору зразків необхідних матеріалів для агрохімічних та інших аналізів і досліджень;

припиняти роботи із застосуванням пестицидів і агрохімікатів в порядку, передбаченому законодавством;

забороняти ввезення і торгівлю пестицидами і агрохімікатами, що не відповідають вимогам стандартів та інших документів з стандартизації, і використання води у разі забруднення їх залишками пестицидів і агрохімікатів у кількості, що перевищує встановлені нормативи; { Абзац п'ятий частини першої статті 17 із

змiнами, внесеними згiдно iз Законами N 1628-IV ([1628-15](#)) вiд 18.03.2004, N 3078-IV ([3078-15](#)) вiд 15.11.2005 }

вимагати усунення вiд роботи з пестицидами i агрохiмiкатами осiб, якi не мають вiдповiдного посвiдчення;

отримувати вiд центральних органiв виконавчої влади, пiдприємств, установ, органiзацiй статистичнi данi та iншу iнформацiю, необхідну для здiйснення державного контролю у цiй сферi; { Абзац сьомий частини першої статтi 17 iз змiнами, внесеними згiдно iз Законом N 5456-VI ([5456-17](#)) вiд 16.10.2012 }

накладати адмiнiстративнi стягнення на осiб, винних у порушеннi законодавства про пестициди i агрохiмiкати, в порядку, передбаченому законодавством.

Законнi вимоги посадових осiб, що здiйснюють державний нагляд i державний контроль, є обов'язковими для виконання.

У разi забруднення харчових продуктiв залишками пестицидiв i агрохiмiкатiв у кiлькостi, що перевищує встановленi вимоги, право забороняти iх переробку i реалiзацiю надається центральному органу виконавчої влади, що реалiзує державну полiтику у сферi ветеринарної медицини, та центральному органу виконавчої влади, що реалiзує державну аграрну полiтику, вiдповiдно до iх компетенцiї. { Статтю 17 доповнено частиною третьою згiдно iз Законом N 3078-IV ([3078-15](#)) вiд 15.11.2005; iз змiнами, внесеними згiдно iз Законом N 5456-VI ([5456-17](#)) вiд 16.10.2012 }

Р о з д i л V

ВИМОГИ ДО БЕЗПЕЧНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ СИРОВИНИ

{ Назва роздiлу V в редакцiї Закону N 3078-IV ([3078-15](#)) вiд 15.11.2005 }

Стаття 18. Вимоги до безпечностi сiльськогосподарської сировини

Сiльськогосподарська сировина повинна вiдповiдати санiтарним вимогам щодо максимальних меж залишкiв (максимально допустимий рiвень залишкiв) пестицидiв i агрохiмiкатiв.

Рiшення про порядок використання сiльськогосподарської сировини, яка не вiдповiдає цим вимогам, приймають центральний орган виконавчої влади, що реалiзує державну полiтику у сферi санiтарного та епiдемічного благополуччя населення, та центральний орган виконавчої влади, що реалiзує державну полiтику у сферi ветеринарної медицини, вiдповiдно до iх компетенцiї.

{ Частина друга статтi 18 iз змiнами, внесеними згiдно iз Законом N 5456-VI ([5456-17](#)) вiд 16.10.2012 }

Сiльськогосподарська сировина, яка не може бути використана, пiдлягає вилученню, утиляцiї i знищенню у порядку, встановленому Кабiнетом Мiнiстрiв України.

{ Стаття 18 в редакцiї Закону N 3078-IV ([3078-15](#)) вiд 15.11.2005 }

{ Статтю 19 виключено на пiдставi Закону N 3078-IV ([3078-15](#)) вiд 15.11.2005 }

Р о з д і л VI

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ПЕСТИЦИДИ І АГРОХІМІКАТИ

Стаття 20. Відповідальність за порушення законодавства
про пестициди і агрохімікати

Порушення законодавства про пестициди і агрохімікати тягне за собою цивільну, дисциплінарну, адміністративну або кримінальну відповідальність згідно з чинним законодавством.

Відповідальність несуть особи, винні у:

приховуванні або перекрученні інформації, що могло спричинити або спричинило загрозу життю та здоров'ю людини, а так само майну і навколишньому природному середовищу;

недотриманні вимог стандартів, санітарних норм і правил та інших нормативних документів під час виробництва, транспортування, зберігання пестицидів, агрохімікатів і технічних засобів їх застосування; { Абзац третій частини другої статті 20 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2189-VI ([2189-17](#)) від 13.05.2010 }

забрудненні пестицидами і агрохімікатами понад допустимі рівні сільськогосподарської сировини, кормів, харчових продуктів, ґрунту, води, повітря;

порушенні регламентів та санітарних норм і правил транспортування, зберігання, торгівлі та застосування пестицидів і агрохімікатів;

застосуванні пестицидів, агрохімікатів, технічних засобів, які не пройшли державних випробувань, реєстрації, перереєстрації;

порушенні правил утилізації, знищення сільськогосподарської сировини і продовольчих продуктів, які не відповідають встановленим вимогам щодо вмісту пестицидів і агрохімікатів;

невиконанні законних вимог посадових осіб, які здійснюють державний нагляд і контроль;

використанні завідомо фальсифікованих пестицидів і агрохімікатів. { Частина другу статті 20 доповнено абзацом згідно із Законом N 141-V ([141-16](#)) від 14.09.2006 }

Відшкодування збитків, заподіяних внаслідок порушень законодавства про пестициди та агрохімікати, здійснюється відповідно до чинного законодавства.

Законодавством України може бути встановлено відповідальність і за інші види порушень законодавства України про пестициди і агрохімікати.

(*Стаття 20 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1628-IV ([1628-15](#)) від 18.03.2004*)

Р о з д і л VII

ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 21. Пільги і компенсації працівникам,
які виконують роботи, пов'язані із
застосуванням пестицидів та агрохімікатів

Держава гарантує працівникам, які безпосередньо виконують роботи, пов'язані з виробництвом, транспортуванням, торгівлею, застосуванням, утилізацією, знищенням, знешкодженням пестицидів і агрохімікатів, та здійснюють аналітичний контроль у цій сфері, соціальний захист відповідно до чинного законодавства.

Працівники, безпосередньо зайняті на роботах з пестицидами та небезпечними агрохімікатами, мають право на пільгову пенсію, додаткову відпустку та скорочений робочий день згідно з чинним законодавством.

Перелік категорій працівників, які мають пільги, затверджується Кабінетом Міністрів України.
(*Стаття 21 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1628-IV ([1628-15](#)) від 18.03.2004*)

Стаття 22. Фінансування та матеріально-технічне забезпечення державних органів, що здійснюють державний нагляд та державний контроль за дотриманням законодавства про пестициди і агрохімікати

Фінансування та матеріально-технічне забезпечення державних органів, що здійснюють державний нагляд і державний контроль за дотриманням законодавства про пестициди і агрохімікати, провадиться за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів України та в порядку, передбаченому положеннями про ці органи, які затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Позабюджетними джерелами фінансування діяльності зазначених органів є:

надходження за виконання робіт за договорами з підприємствами, установами, організаціями і громадянами;

інші не заборонені законодавством джерела.

Стаття 23. Державні заходи щодо застосування пестицидів і агрохімікатів, які фінансуються з державного бюджету

За рахунок коштів державного бюджету фінансуються витрати на:

державний контроль за забрудненням навколишнього природного середовища залишковими кількостями пестицидів і агрохімікатів, а також солями важких металів;

проведення культуртехнічних робіт, в тому числі вапнування і гіпсування ґрунтів, та комплексу заходів для боротьби з окремими шкідниками і хворобами сільськогосподарських культур та бур'янами;

здійснення агрохімічних заходів, пов'язаних з ліквідацією наслідків аварії на Чорнобильській АЕС;

державні випробування та реєстрацію пестицидів і агрохімікатів, створених вітчизняними науково-дослідними установами та підприємствами. (Абзац п'ятий статті 23 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1628-IV ([1628-15](#)) від 18.03.2004)
(*Стаття 23 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1628-IV ([1628-15](#)) від 18.03.2004*)

Стаття 24. Міжнародне співробітництво у сфері виробництва, транспортування, торгівлі, зберігання, застосування, вилучення, утилізації, знищення та знешкодження пестицидів і агрохімікатів

Україна бере участь у міжнародному співробітництві у сфері реєстрації, виробництва, транспортування, торгівлі, зберігання, застосування, вилучення, утилізації, знищення та знешкодження пестицидів і агрохімікатів на основі міжнародних договорів.

Якщо міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж ті, що містяться в законодавстві України про пестициди та агрохімікати, то застосовуються правила міжнародного договору.

{ Частина друга статті 24 із змінами, внесеними згідно із Законом
N 5456-VI ([5456-17](#)) від 16.10.2012 }
{ Стаття 24 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1628-IV
([1628-15](#)) від 18.03.2004 }

Президент України

Л.КУЧМА

м. Київ, 2 березня 1995 року
N 86/95-ВР